

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

Sommeferien er rett rundt hjørnet, og da kommer også feriepengene. Men får du egentlig mer penger om sommaren? Hvert år lurer mange på de samme spørsmålet om feriepenger. Det begynte jo egentlig, men jeg hadde satt og lurt det på det sjøl. Så på lønnslippen var jeg sånn, hvorfor i alle verden får jeg så mye penger? Og kanskje egentlig først og fremst så lurt jeg på, hvis du har en måned til lønnen på fire uker, hvordan kan de trekke lønnen på fem uker? Og så en teknisk spørsmål. Så da gikk jeg på Instagram og så sportede mine følgere der, om de også hadde noen spørsmål til feriepenger og ordnerier. Og det var det ganske mange så hadde. Du hører på å få klart fra Aftenbosten. Det er tirsdag 16. juni, og jeg heter han og Marie Møgested. I dag har vi med oss økonomi-sjernalist i Aftenbosten, Anne-Sophie Lydbergvalg. Feriepenger, det er de penger du får for å dekke opp for den ferien du tar. Og vanligvis får du det utbetalt, siste lønning før du tar ut ferien. For folk flest så er det snakke om i mai eller nå i juni. Og denne sommeren så er ferie i utlandet dyrt, og morga er dyrt, så det er et par ting du bevære opps på. I Norge så har vi rett på ferie, alle arbeidsdaker rett på ferie, men du har ikke rett på ferie med lønn. I stedet for å få lønn i den perioden hvor du tar ferie, så får du da feriepenger som skal starte lønn din. Og det er en rettighet som du opparbeider deg, år før. Så du reiner feriepenger over to år, du har opptjeningsårig, og så har du utbetalingsårig. Utbetalingsårig, det er det over du tar ferie. Så arbeidsgivaren skal trekke deg lønn, fordi du ikke tar ferie, og så skal de gi feriepenger i stedet for. Hvor mye får man i feriepenger? Det kommer veldig ampe hvor mye du jobbet året før. Men i følge loven så skal du ha minst 10,2% av det du hadde i inntekt året før. Og hvis du har tariffavtale på arbeidsplassen din, så er det veldig mange som har avtalt at de får 12% av den inntekten de hadde.

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepengar

Arbeidsplassen din må altså følge arbeidsmiljøloven, men det kan også hende opptjeningsårig. Men det kan også hende at arbeidsplassen din i tillegg følger en så kalt tariffavtale. Og en tariffavtale, det er en avtale mellom en arbeidsgivereorganisasjon og en arbeidstakereorganisasjon. Altså for eksempel mellom NHO og LO, mellom virke og handel og kontor, og den typen avtaler app, som bestemmer lønnsarbeidsvilkor utenom disse store arbeidsmiljøloven. Og en del arbeidsplassar som er underlagt tariffavtale, de har jo som sagt forhandlet fram at de skal ha 12% feriepengar. Og det betyr jo det at hvis du for eksempel hadde 500.000 kroner i lønnen i 2022, så skal feriepengene dine i år utgjøre minst 51.000 kroner hvis du har 10.2% i feriepengar og 60.000 hvis du har 12% i feriepengar. Og det utgjør jo litt mer enn enn løn, så arbeidsgivar trekker deg for ferien. Feriepengar er ikke pengar du bare får av jobben din. Det er destvare ikke sånn at du får pengar til flybilletter eller paraplydrinker. Feriepengene, de skal nemlig kompensere for den ferien du tar ut og ferien din er i utgangspunktet ikke betart av jobben din. Sier du har fast 100% jobb. Så får du lønslipen inn, og da ser du det at har du trukket deg i løn for 4 uker ferie hvis du ikke har tariffaftallet og 5 uker ferie hvis du har tariffaftallet. Så det betyr det at de setter en minustrek, og så trekker de fra den løn som du skulle fått når du var i ferie. Og i stedet for så får du da

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepengar

utbetalt feriepengar.

Og da er det de pengene så du opptjent det i fjord.

Det er den måten som er vanlig å gjøre det på, men det er ikke sånn det må gjøres.

Det som står i loven er det at feriepengene skal utbetales i forbindelse med at du tar ut hoveddelen av ferien din.

Og at lønnen skal trekkes i forbindelse med at du tar ut ferien din.

Så det er praktiske grunner at de to tingene ofte kommer sammen, men det kan være sånn at hvis du tar ut for noen arbetiver, at hvis du tar ut ferie i mars, så trekker de deg i lønnen i mars.

Men hvis du tar ut 3 uker av ferien din i september, så får du feriepengene dine for hele for i året samtidig som de da trekker deg for de tre uker med ferie du tar i september.

Ok, så det kan være lurt å sjekke med arbeidsgiver når de pengene blir trukket og når du får de dalle.

Alt som har med feriepengene å gjøre, vil definitivt avklare dette med arbeidsgiver, hvordan er det de gjør det.

Hvis du jobber samme sted i fjord som du gjør i år og hadde et ganske vanlig arbeidsår hvor du jobber hundre prosent, så er feriepengsummen ganske lett å regne ut. Og den er gjerne litt høyere enn den lønna du vanligvis får.

Men det gjelder de kalle.

Ikke alle får like mye feriepengar.

Og grunn til det

er at vi har denne ordningen med opptjeningsåret

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

som er før det året du faktisk tar ut ferien. Og det får noen litt rare utslag som kan være ganske kjipt for en del folk. Alt skal talfestes Top score, ti av ti, en god vurdering for det å lys opp i jernvores og kan få oss til å presteeer bedre. Men gjør det samtidig verden til et litt kipere sted? Vi blir overvokket av enten kommersjell eller offentlig. Så blir jeg velnødt til å selv selv selv. Hør ny sesong av Deep Dick i Podomi eller Afton på Snapen. Sider jeg at du ikke har et jobb i det som heter året, så betyr det at du får ikke utbetalt feriepengar i det hele tatt. Det er året du skal ta ferie. Så da har du rett til å ta 5 uker ferie eller 4 uker. Men det betyr ikke at du har rett på å få pengar for det. Hvis du bare jobber et del av året, sider at du begynte i en jobb i august, den jobben som du har noe, da begynte du i august i fjor. Da opptjenter du bare feriepengar fra august til slutten av december. Det betyr at du har bare halvpartnerintekten i feriepengar. Eller i feriepeng i grunnlag. Det betyr at hvis du tar ut 5 uker med ferie, men du får bare utbetalt feriepengar for halvpartner

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

ferien, sliter du
litt økonomisk.
Da har du rett til å
kunne gå til arbeidsgivaren inn og si
jeg vil ikke ta ut mer ferie
enn det får feriepengar for.
Hvis du har jobbet deler av
fjoråret hos en annen arbeidsgivare,
så kan du også
ha problemer.
Når du slutter i en jobb, er det
altså vanlig at feriepengene dine
kommer i det du slutter.
Som sikkert var skikkelig digg der og da,
men da har du ikke så veldig mye
feriepengar i år.
Men da kan du også
hos noen arbeidsgivare
be om å få det utbetalt
til neste år, i stedet for
når du slutter.
Når du nå har regnet
ut og sjekket hvor mye feriepengar du
skal ha, så er det mulig det
fremdeles gjenstår noen spørsmål.
Og det er du ikke alene om.
For noe av det som går igjen er
for eksempel, hva som skjer, der som
du har vært sykemelt.
Hvis du sykemelt
i mer enn 48 dagar,
så er det nav som betaler
feriepengene dine.
Men de betaler bare
lov pålagt det minste satsen.
Så det betyr det at hvis du sykemelt ifra
en jobb hvor du har tariffavtale
og egentlig skulle ha 12%
med feriepengar, og så blir du sykemelt
så får du fortsatt bare 10,2%
feriepengar. Så du får
mindre feriepengar, hvis du er
inn av.
Men når det gjelder ferie da, er det

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

noe man må ta, eller kan man ikke ta ut ferie?
I loven så sier du det at vi har både rett og plikt til å ta ut fem uka ferie. Og så er det liksom noen unntak på hvor mye ferie du kan ta med deg over til neste år. Men den eneste muligheten du har til å nekk til å ta ut ferie, det er hvis du får for lite feriepengar til å dekke opp det tape du har i lønn. Så men da må du avklare dette her med arbeidsgivaren inn før de begynner å trekke deg i lønn og betale ut feriepengar. Og så er det veldig mange som lurar på om det er skattefrit. Ja og nei, det føles kanskje skattefrit, men det er ikke det. Det betyr at, altså det er trekkfrit som betyr at du betaler mer skatt i resten av året for at når du da får de feriepengene så slipper du å betale skatt på de når du får de. Så de kjennes skattefrit men du betaler for det på et annet tidspunkt. På lønnslippen vår så står du for eksempel at man trekkes i pansjon for skikkelinger eller andre ting som står på den trekkes man på samme måte for feriepengar eller gjennom hele året. Nei, det gjør man ikke. Feriepengar, ikke noe du selv setter av til. Det er det arbeidsgivaren som er nødt til å gjøre. Fordi at det er en kompensasjon for at de slipper å betale deg i de uken du tar ferie. Men for de feriepengar-utbetalingene

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

er litt komplisert med en gang du ikke har hatt et normalt opptjeningsår, så er det ordninga og så omstritt. Den er omstritt nettopp fordi den får disse her uhellige utslagene for folk som ikke har vært i jobb før. Sånn folk som går fra studie eller utdanning til sin første jobb. Uten landske arbeidstaker kommer til Norge som ikke har hatt et opptjeningsår. Det kan være folk som har vært ute i lengre parasesjoner eller folk som bytter jobber. Fordi så er den feriepeng-ordningen ganske vanskelig. Mens for alle som er i fast stabile jobb og har vært det lenge, fungerer denne ordningen helt fint. Men det er så pass mange som bytter jobb og som kommer inn i arbeidslivet eller som har vært ute. At det har vært en del diskusjon rundt dette, om det er riktig løsning. Ja, blir det gjort noe med det da? Arbeidsinkluderingsdepartemange jobber med å finne utkass med løsningen på det. Det var en sak i ESA om akkurat dette her da. Hvordan var en person som hadde kommet fra et annet EUS-land som da ikke fikk feriepeng når han begynte her. Så det har vært en lang diskusjon mellom ESA og departemange. Hvordan er departemange til slutt å konkludere på sånn, ok, kanskje vi ser på en annen måte. Men de er ikke konkludert enda.

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

Så det blir spennende å se hvilke alternativ løsninger de legger fram. Men det de har sagt, altså det arbeidsinkluderingsdepartemange har sagt, er det at de vil utrede det de kaller løsninger der arbeidstaker kan få både ferie- og feriepenger det første året i arbeid. Og hva det betyr i praksis, det vet vi ikke enda. Før en så lenge er forslaget på utredning så det kan ta litt tid før den faktisk endrer seg. Men kanskje vil ordninga være endra til neste år når nye miljarder av kroner blir fordelt ut til nordmennskontor. Men Anastoffia, når man først har fått disse pengene, det krybler jo litt ekstra etter å kjøpe en dyrgrill, eller en elsykkel. Hva begynner man egentlig bruke feriepenger på? Forbrukerekonomer borbler jo over med gode råter hva man kan bruke feriepenger på. Men jeg tror noe først og fremst, så er jo feriepengene til nettopp det. Det er å ta ferie og faktisk kunne skapeminnere og ha en fin tid sammen med familie og venner og få den tiden til å slappe av. Men vi vet det er veldig mange som bruker feriepengene til å betale ned kredittkort gjell, eller an kortsiktig gjell. Fordi du får så mye penger, så har du overskudd til å kunne betale ned.

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

Og så er det en del
forbrukerekonomer som anbefaler
at hvis man ikke har
en bufferkonto, så kan
man fylle opp bufferkontoen før man
begynner å bruke penger igjen.
Hva skal du bruke feriepenger
på?
Det er et godt spørsmål.
Litt av alle. Jeg tror
det er veldig, veldig
lang og deilig ferie.
Du har hørt en podkast
fra Aftenposten.
Det var Anne-Sophie Lyd Bergvall
som forklarte feriepengordningen.
Denne episoden er laget av
producenten i Føleland, og meg,
programleder, Han og Marie Møgested.
Nært er Anders Weberg,
Olaf Eggersvik, Philipp A. Johannesborg
og Synes Søhol.
Det finnes spørsmål
som det ikke så enkelt
og guggelig type ukrainerkrigen.
Hva er det som gjør at
solatene springer til synelatene
frivillig inn i døden?
Jeg tror ikke jeg kan sammenligne
det med noen ting som har skjedd i livet
mitt før.
Og hvorfor si folk som jobber
med kunstintelligens at maskina
begynner å bli
vist?
Når du proseserer informasjon
og tar egentlig enten beslutningen,
da er vi farlig nær tenking.
Og hvorfor har vi i det helvete
et strømarked, når det gir oss
dyr strøm?
Det er en kjans for at det kunne
gå galt, men det var veldig stor.
Jeg heter Marie Deristater Gjelland

[Transcript] Forklart / Derfor får du feriepenger

og i denne nye podcasten
Deep Thick, så nødder
kollega mine på tema som formet
10 av vi lever i.
Mest fordi vi er genvindt nysjerrig
og fant ingen gode svar da vi
googler, men også for å gi
deg en helt ny innsikt
og ta meg tilborda neste vennebis.
Kjekke ut Deep Thick
D-I-P-D-I-K-K
i aften på snapen
eller hos Podmi.
Prøv å si det selv.
D-I-P-D-I-K-K.
Det er helt umydlig.